

CULTIVAREA INTERESULUI PENTRU MUZEU LA VÂRSTA ȘCOLARĂ MICĂ: EXPERIMENTUL ATELIER PEDAGOGIC MUZEAL LA ȘCOALA GENERALĂ NR. 7 DIN REȘIȚA (1993—1998)*

DANA BALANESCU, MARINICA POTOCEAN

Educația școlară, completată astăzi de întreaga diversitate de informații din mass-media, exercită o influență considerabilă asupra constituirii individului. Funcția educativă a muzeului constă în posibilitatea unică și incomparabilă de-a învăța prin impresia directă produsă de obiect. Civilizația secolului nostru — civilizația imaginii — conferă muzeului privilegiul de-a vorbi limbajul epocii, inteligibil pentru toți și același în toate țările. Publicului însă trebuie să i se creeze „*nevoia de muzeu*“, la fel cum i s-a dezvoltat nevoia de cultură, de comunicare, ceea ce presupune răbdare și perseverență, pricepere și metodă. Activitățile participative sunt legate fie de forme de organizare (cercuri de studii, de creații, tabere), fie inițiate direct de muzeu¹. În această ultimă categorie este inclusă activitatea denumită atelier pedagogic muzeal, care în perioada actuală devine tot mai des folosită în domeniul serviciilor culturale ale muzeului.

Aplicând strategia novatoare a colocviilor naționale de pedagogie muzeală,² Muzeul Județean de Istorie din Reșița a inițiat un atelier pedagogic muzeal (APM), în toamna anului 1993 la Școala Generală nr. 7 din Reșița. Bazată pe o metodologie modernă, APM se desfășoară în cadrul unor ședințe lunare, având ca subiecți cei 29 de elevi ai cl. I B. Scopul acestei activități complexe este acela de-a implica publicul școlar în acțiunile muzeale prin descoperirea muzeului „*total și viu*“ și prin dezvoltarea creativității și a deprinderii „*de-a privi, înțelege și cunoaște*“. Deși ne-am propus o activitate pe parcursul a patru ani (ciclul primar), în cele ce urmează vom prezenta acțiunile APM în anii școlari 1993/1994 și 1994/1995. Durata unei ședințe este de 40—50 de minute (anexa I), desfășurate, de obicei, la sediul școlii, în sala de clasă. Dar de multe ori, spațiul clasei este modificat, pentru a nu crea impresia unei ore obișnuite. Ședința cuprinde secvențe distincte: expuneri foarte scurte (sub formă de povestiri), jocuri, evaluarea cunoștințelor dobândite anterior prin intermediul ghicitorilor, poeziilor, concursurilor (anexa II). Toate aceste acțiuni au menirea să atragă și să menționăm curiozitatea micilor participanți și, în același timp, să transfere noțiunile abstracte la nivelul concretului³. Primul contact direct cu muzeul a avut loc cu prilejul celei de-a treia ședințe din anul I, când membrii APM au vizitat expoziția dedicată Marii Uniri și au vizitat pe-ndelete întreaga clădire a muzeului.

Pe de altă parte, intenționăm să diversificăm activitatea APM prin ateliere de creație pentru desen, sculptură, artă naivă, creație literară) și în același timp să selectăm din rândul micilor participanți de acum pe

viitorii membri ai clubului de prieteni ai muzeului⁴, a cărui activitate se va desfășura la sediul muzeului, în spațiul unui posibil cabinet educațional**. De altminteri, dezvoltarea creativității — o altă latură a APM — este susținută și de Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” din Reșița, care prin secțiile sale, organizează periodic expoziții de artă plastică, cenacluri de poezii cu lucrări ale elevilor din ciclul primar. Desigur că pentru a dezvolta și mai ales pentru a menține interesul pentru acest gen de activitate, această categorie de public trebuie să devină și protagonist, fiind tratată diferențiat și oferindu-i-se acțiuni speciale cu caracter de recompensă și competițional. Astfel, la unele din ședințele APM desfășurate la sediul muzeului, membrilor APM li se oferă bomboane și citronade în locul biletelor de intrare, precum și cataloage ori mini-albume. La ședințele desfășurate la clasă, coordonatorul atelierului înmânează ilustrate care prezintă valori păstrate în muzeul reșițean ori în județul Caraș-Severin, calendare istorice, obiecte-replici ale pieselor muzeale, care sunt depozitate în „mini-muzeu” APM, al cărui responsabil este ales trimestrial***. Reamintim, în acest sens, că acestui grup de elevi trebuie să i se ofere o anumită autonomie de conducere, să i se ceară inițiative, care să dea participanților sentimentul unui autodepășiri.

Noutatea acestui experiment ar consta în faptul că am îndrăznit să lucrăm cu elevi din clasa primară, în ciuda neîncrederii ori a scepticismului declarat de mulți colegi cu experiență în pedagogie muzeală. Din câte cunoaștem, o încercare asemănătoare a fost realizată de Liviu Ștefănescu (Muzeul Național de Istorie-București) care a susținut activități cu grupe de copii preșcolari⁵. Pe de altă parte, prin aceste ședințe de APM dorim să anticipăm materia de istorie (predată abia în clasa a IV)⁶. De obicei, o vizită la muzeu înseamnă doar completarea cunoștințelor dobândite prin manual și lecția la clasă. De aceea, socotim că evaluarea complexă a activității APM va fi reală doar după parcurgerea a celor trei ani (cl. I—III), când subiecții vor fi în pragul ultimei clase din ciclul primar. Atunci, spre deosebire de ceilalți colegi de generație, ei se vor apleca asupra manualului de istorie, după o perioadă de acumulare a unor cunoștințe receptate nu numai din textele de conținut istoric din cartea de citire, dar și din ședințele APM. Mai mult decât atât, multe informații primite la aceste ședințe (mai ales în cadrul acelorora cu invitați, ori excursii de documentare) se integrează istoriei locale, datorate unor fapte și acțiuni concrete, care le-a îngăduit să cunoască altfel istoria civilizației.

Astfel, în anul II de APM (1994/1995), activitatea atelierului a fost diversificată. În primul rând, numărul ședințelor s-a dublat, în cadrul fiecărei luni fiind prevăzută o ședință la clasă și respectiv încă o ședință la sediul muzeului sau al altor instituții culturale. De asemenea, fiecare activitate teoretică este urmată de o lecție aplicativă. În același timp, membrii APM sunt implicați mai mult în desfășurarea ședințelor, la sfârșitul cărora ei intervin cu compuneri, cântece, mici povestiri. În sfârșit, menționăm că în cursul anului II, ei au devenit pentru prima oară protagoniști în fața unui public numeros, fiind „personaje principale” cu ocazia vernisajului expoziției de vederi și monede „O călătorie în jurul lumii”, urmat de un spectacol literar-muzical.

Se cuvine să subliniem, în încheiere că, scopul activității acestui atelier pedagogic muzeal pe lângă asigurarea dezvoltării educației științifice, estetice și chiar patriotice, este acela de-a cultiva interesul pentru muzeu încă de la vârsta școlară mică. Precizăm că nu se pune problema formării viitorilor muzeologi/muzeografi, ci de formarea unor oameni care vor ști să aprecieze instituția muzeală.

NOTE

* Comunicare prezentată la Colocviul Național de Pedagogie Muzeală, ediția a IV-a, Baia Mare, 21—23 septembrie 1994; Rezultatele preliminare ale experimentului au fost prezentate, în variantă germană în cadrul seminarului internațional „DIDACTICA, 12—13 mai 1994, Caransebeș.

1 C. C. Stoicescu, *Sub semnul muzeului*, București, 1983, p. 188—189, 193—194; R. Florescu, *Bazele muzeologiei*, București, 1982, p. 138; *Museum*, 151, 1986, p. 172; 24, 1972, p. 41; *Unser Weg*, 1—2, 1977; *Landschaftsverband Rheinland, Rheinische Landmuseum*, 2, Bonn, 1991, p. 19—23. În ceea ce privește bibliografia psiho-pedagogică, menționăm câteva lucrări, care ne-au fost de un real folos: *Psihologie pedagogică* (sub red. A. Chircev, V. Pavelcu, Al. Roșca, B. Rörgö, cap. „Bazele psihologice ale formării conștiinței și conduitei morale a elevilor”), București, 1967; L. Toșa, *Sociologie pedagogică*, București, 1971; J. Piaget, *Nașterea inteligenței la copil*, București, 1973, p. 431—365; *Idem, Construirea realului la copil*, București, 1976, p. 263—294; H. Aebli, *Didactica psihologică*, București, 1973, p. 111; I. Toma, G. Costache, *Probleme psihologice ale jocului*, București, 1975, p. 9—10, 21, 190; St. Mircea, *Pedagogia în fața grupului de copii*, București, 1978; E. L. Thorndike, *Invățarea umană*, București, 1984, p. 157, 161.

2 Despre tematica acestor colocvii vezi D. Bălănescu, *Pentru o nouă pedagogie muzeală*, în *Revista Noastră*, Reșița, august, 1993, p. 8; De asemenea, *Caietul Metodologic, 1991—1993 (Lucrările Colocviilor Naționale de Pedagogie Muzeală)*, Baia Mare, 1994, p. 24.

3 Scenariile ședințelor și planurile de activitate sunt păstrate în arhiva muzeului județean. De asemenea, majoritatea ședințelor au fost înregistrate pe casetă audio, iar cele speciale pe casete video. Desfășurarea activității APM a beneficiat de colaborarea cu Casa Corpului Didactic (director prof. Gheorghe Magas, bibliotecar prof. C. Craiovan), Inspectoratul Școlar județean (inspector inv. S. Onetișu), Școala Gen. nr. 7 (director prof. R. Codilă, în prezent inspector general-adjunct), Liceul de Artă (prof. S. Rețeanu, N. Ungar, P. Comisarschi), Inspectoratul Județean pentru Cultură (inspectorii prof. Ada D. Cruceanu, Gh. Țunea), care ne-au sprijinit moral și financiar în acest experiment. De asemenea, dorim să aducem cuvenitele mulțumiri și prof. Elena Vlad (psiholog) și prof. Gh. Cramanciuc (directorul Bibliotecii Județene din Reșița), pentru sugestiile și materialul documentar oferit. În sfârșit, activitatea APM a fost intens mediatizată în presa cotidiană, culturală și școlară și, mai recent, la postul de televiziune locală.

4 La prima vedere, noțiunea de „prietenii muzeului” pare demonetizată, dar acest gen de activitate este practicat încă, cu mult succes de muzeografia vest-europeană și nord-americană. Totodată, considerăm că această activitate reprezintă una din căile prin care se crează și se dezvoltă „nevoia de muzeu”, mai ales la publicul școlar, care a avut, din fericire, privilegiul de-a nu fi cunoscut muzeele propagandistice ale perioadei comuniste.

** Până în prezent muzeul reșițean nu dispune de un spațiu adecvat pentru un asemenea cabinet educațional.

*** Mini-muzeul este denumit și „Cămara șoricilor”.

5 Informație primită de la dl. Gavrilă Sarafolean (redactor-șef la *Revista Muzeelor*) căruia îi mulțumim pe această cale.

6 Din discuțiile purtate cu reprezentanții ai Ministerului Învățământului și Științei cu ocazia seminarului Internațional DIDACTICA, am înțeles că această materie nu va mai figura în programul clasei a IV-a.

ANEXA I

Ședința din 22 octombrie 1992, orele 10—11,00 (sediul clasei):

Titlul: MUZEUL — CASA ISTORIEI ȘI A ARTEI

- Desfășurare: a. prezentarea coordonatorului de către învățătoare (muzeograf, autor de literatură pentru copii) — 5 min.
 b. prezentarea scenariului CE ESTE MUZEUL. — 10 min
 c. prezentarea unor albume și ilustrate: POVESTIM, RĂSFOIM, AFLAM — 10 min.

Ședința din „6 noiembrie 1993, orele 10,00—11,00 (sediul clasei)

TITLUL: CE ESTE TIMPUL?

- Desfășurare: a. prezentarea scenariului „DE-A LUNGUL TIMPULUI” — 10 min.
 b. jocul „MOSORUL TIMPULUI” — 10 min,
 c. evaluare: HAI SA NE AMNITM (ghicitori-teste pentru cunoștințele dobândite în ședința anterioară.

ANEXA II

LECȚII TEORETICE

AN I (1993/1994)

AN II (1994/1995)

— „Muzeul — Casa istoriei și a artei” — „Ce este timpul?” — „Arta de-a privi” — „În căutarea comorii pierdute”	— „Din tainele olarului (A)” — „Drumul metalelor” (A)

LECȚII PRACTICE

- „Tot olarul laudă oala sa” (modelaj)
- îndrumare expoziție și spectacol „O călătorie în jurul lumii”

JOCURI DIDACTICE

- „Mosorul timpului”
- „De-a strămoșii noștri” (teatru pe degete)

AN I

AN II

LECȚII SPECIALE
(cu invitați)

— „Legende de Reșița” (scriitoarea Stela Brie)	— „Cum se naște opera de artă” (artistul Petru Comisarschi)

LECȚII DE DOCUMENTARE
(vizite, excursii)

— „Cum este muzeul din orașul nostru” (vizită la muzeu) — „De-a castelul” (vizită și joc didactic la rezervația arheologică medievală din punctul „Ogășele” — Reșița) — „Locomotiva Timpului” (vizită și joc didactic la Muzeul Locomotivelor Reșița-Triaj)	— „Din tainele olarului” (vizită la olarul Ionică Stepan din Biniș) — „Drumul metalelor” (B), (vizită la muzeul tehnic al uzinelor reșițene)

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

- MUSEUM — Revue trimestrielle publiée par l'UNESCO, Paris
 UNSER WEG — Pädagogische Zeitschrift, Leykam, Pädagogischer Erlag, Graz, Wien.

DIE FÖRDERUNG UND PFLEGE DES INTERESSES FÜR DAS MUSEUM BEI DEN KLEINEN SCHÜLERN. ÜBER EIN EXPERIMENT: PÄDAGOGISCHE WERKSTATT (SCHULE NR. 7)

(Zusammenfassung)

Die Schulbildung, die heutzutage von einer ganzen Reihe von Informationsmöglichkeiten durch die Vermittlung der Massenmedien ergänzt wird, übt einen beträchtlichen Einfluß auf die Menschwerdung des Individuums. Die bildende Wirkung des Museums besteht darin, daß es die einzige und unvergleichliche Möglichkeit bietet, den kleinen Besucher im Schulalter beim Betrachten der Exponate direkt zu beeindrucken. Die Zivilisation unseres Zeitalters, eine Zivilisation der Veranschaulichung durch die Kraft der Bilder, bietet dem Museum den Vorteil den Besucher durch die Sprache seines Zeitalters anzusprechen — die Sprache des Bildes — eine Sprache, die in der ganzen Welt und von allen Menschen verstanden wird. Aber dem Publikum muß der Bedarf Museen zu besuchen bewußt gemacht werden, genau so wie ihm der Kultur- oder Kommunikationsbedarf beigebracht und entwickelt wurde. Das setzt selbstverständlich Geduld und Ausdauer, Können, Verfahrenswissen und Methode vor.¹

Die Beteiligungsaktivitäten sind entweder mit Bildungsmöglichkeiten wie Studien und kreative Kreise, Bildungsstätte in Ferienschlagern oder mit unmittelbar vom Museum veranstalteten Tätigkeiten verbunden. Zu den letzteren gehört auch die sogenannte Werkstattstätigkeit die in letzter Zeit immer häufiger im Bereich der pädagogischen Museums- und Kulturtätigkeiten gebraucht wird.

Indem es die neue Methode der nationalen Museums-Kolloquien² anwendete hat das historische Museum in Reschitza bereits im Herbst, zu Beginn dieses Schuljahres, in der Schule für Allgemeinbildung Nr. 7 solch eine pädagogische Museumswerkstatt (APM — die Abkürzung der rumänischen Benennung) gegründet. Aufgrund einer modernen Methodologie werden in dieser APM-Werkstatt Aktionen mit 29 Schülern der 1.B Klasse monatlich veranstaltet. Der Zweck dieser vielseitigen Tätigkeiten ist, den kleinen Besucher im Schulalter in die Aktionen des Museums einzuschalten, so daß die Schüler das Museum als „Ganzes und Lebendiges“ entdecken, damit sich die Kreativität der Schüler entwickelt und damit sie das genaue betrachten, ansehen, erkennen und verstehen erlernen.

Wir haben uns vorgenommen diese Tätigkeit auf vier ganze Jahre (die Jahre der Grundschule) auszudehnen. Hier aber berichten wir nur über die ersten Veranstaltungen unserer APM-Werkstatt.

Eine „Sitzung“ dauert ungefähr 40—50 Minuten und umfaßt durch ihren Inhalt sehr verschiedene Einzelmomente wie: sehr kurze Vorträge, Spiele (das Museum-Spiel „Laßt uns mal Museum spielen“, „das Knäuel der Zeit“), Rätsel, Erzählungen, die Bewertung angeeignete Kenntnisse durch Rätsel usw. Alle Momente haben ein einziges Ziel: die Aufmerksamkeit der kleinen Teilnehmer zu fesseln, ihre Neugier zu erwecken und die abstrakten Begriffe in Konkretes umzuwandeln.³ (Bgl I, II).

Der erste direkte Kontakt mit dem Museum erfolgte anlässlich der dritten Sitzung, als die Mitglieder der APM-Werkstatt zuerst eine Ausstellung, die der Großen Vereinigung gewidmet war, und nachträglich auch das ganze Gebäude des Museums besichtigt haben. Für die folgenden Quartale (Trimester) dieses Schuljahres sowie für unsere zukünftigen Aktionen, haben wir vor, detaillierte Pläne zu erstellen. Deshalb wandten wir uns an einen Psychologen, der im Bereich Schulwesen zuständig ist. Wir geben uns nämlich Rechenschaft, daß wir vor einem sehr interessanten Experiment stehen, wobei uns die Schwierigkeiten jedoch nicht erspart bleiben.

Andererseits haben wir vor, die Tätigkeit dieser APM-Werkstatt vielseitiger zu gestalten, das heißt wir möchten auch andere schöpferische Kreise oder „Werkstätte“ für Kunst (Zeichnen, Bildhauerei, naive Malerei) und Literatur ins Leben rufen, und gleichzeitig von den kleinen Teilnehmer dieser Kreise die zukünftigen Mitglieder des Klubs der Museumsfreunde auswählen, dessen Tätigkeit in einem eingerichteten Erziehungskabinett im Museum stattfinden wird⁴.

Das eigentliche Ziel unserer Tätigkeit ist, das Interesse für das Museum zu erwecken und zu kultivieren, und dies bereits im Schulalter. Wir präzisieren, daß wir nicht im Sinne haben zukünftige Sachkundige des Museums auszubilden, sondern bloß solche Leute, die den Wert eines Museums richtig einschätzen können, und die das Museum nicht meiden. (Diese Ideen sind auch im APM- Eid wiederzufinden).

Andererseits sichert der Museumsbesuch die Entwicklung der wissenschaftlichen, ästhetischen, ja sogar der patriotischen Erziehung, und ist dadurch ein bedeutendes Hilfsmittel im Dienste der didaktischen Erziehung. Übrigens wird die Kreativität der Schüler in diesem Alter auch von der Kreisbibliothek „Paul Iorgovici“ durch ihre Sektionen unterstützt. Da werden periodisch Kunstausstellungen veranstaltet.

Um das Interesse für diese Tätigkeit wach zu halten und die Tätigkeit entfalten zu können, muß diese Kategorie des Publikums auch zum Darsteller werden. Dies wird unterschiedlich behandelt, indem besondere Wettbewerbs- und Belohnungsaktionen veranstaltet werden. Dieser Gruppe sollte auch eine gewisse Leitungsautonomie eingeräumt, Initiativen gefördert werden, damit die Teilnehmer das Gefühl des Sich-Selbst-Übertreffens empfinden sollen.

(Übersetzung: GHEORGHE COLȚA)